

RIZIKO CHUDOBY OHROZUJE ČORAZ VIAC ĽUDÍ. NA ZEMI HLADUJE TAKMER KAŽDÝ SIEDMY ČLOVEK. POČET ĽUDÍ TRPIACICH HLADOM PRESIAHOL MILIARDU.

Rizikom chudoby bolo vlani ohrozených 11 % obyvateľov Slovenska, čo je takmer 595 tisíc osôb. Medziročne sa tak podiel ľudí ohrozených chudobou nezmenil. Podľa Štatistického úradu SR hranica rizika chudoby v prípade jednočlennej domácnosti bola 268,64 eura (8 093 Sk) na mesiac, čo je oproti roku 2007 nárast o 23,27 eura (701 Sk).

NÁRODNÝ PROGRAM SLOVENSKEJ REPUBLIKY K EURÓPSKEMU ROKU BOJA PROTI CHUDOBE A SOCIÁLNEMU VYLÚČENIU

Národný program SR k Európskemu roku boja proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu (ďalej len „Národný program“) je strategickým dokumentom, ktorým SR vyjadruje svoj záväzok dosiahnuť „rozhodujúci vplyv na odstránenie chudoby“ v súlade s rozhodnutím (Rozhodnutie č. 1098/2008 EC Európskeho parlamentu a Rady z 22. októbra 2008 o Európskom roku boja proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu), ktorým bol rok 2010 vyhlásený za Európsky rok boja proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu.

Národný program je vypracovaný v súlade s hlavnými prioritami strategického rámcového dokumentu (Priority a usmernenia pre činnosti v rámci EÚ roka 2010) vypracovaného Európskou komisiou. Cieľom materiálu je :

- zabezpečiť zvýšenie verejného povedomia o situácii ľudí žijúcich v chudobe, najmä skupín alebo osôb sociálne vylúčených a ohrozených sociálnym vylúčením, čím sa podporia prístupy k sociálnym, hospodárskym a kultúrnym právam,
- vytvoriť priestor na zapojenie všetkých zainteresovaných subjektov, ktoré by mohli prispievať svojou aktívnou participáciou k lepšej implementácii politík sociálnej inklúzie.

Národný program sa predkladá v gescii Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR a na jeho vypracovaní sa podieľali zainteresované ústredné orgány štátnej správy, participovali tiež mimovládne organizácie a sociálni partneri, ktorí v rámci pripomienkového konania mali možnosť zúčastniť sa na jeho tvorbe.

Úlohy a národná stratégia boja proti chudobe

Chudoba a sociálne vylúčenia majú široké, zložité a mnohorozmerné podoby, ktoré predovšetkým súvisia s faktormi, ako sú príjem a životná úroveň, príležitosť na vzdelanie a dôstojnú prácu, sociálnu ochranu, bývanie, prístup k zdravotnej starostlivosti a pod. Politiky sociálneho začleňovania sa na Slovensku realizujú v kontexte Otvorenej metódy koordinácie („OMK“), ktorá bola vytvorená na úrovni Európskej únie pre spoločné usmerňovanie politík členských krajín v oblasti boja proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu a v oblasti sociálnej ochrany s cieľom naplniť jeden zo strategických lisabonských cieľov, a síce podstatne zredukovať chudobu do roku 2010. Vláda SR sa v programovom vyhlásení zaviazala vecne uplatňovať princíp sociálnych práv v rozsahu typickom pre sociálny štát a dôrazne bojovať proti chudobe, resp. znižovať mieru ohrozenia rizikom chudoby.

Na raste chudoby sa podieľajú nezamestnanosť a stúpajúce životné náklady. Najrizikovejšie skupiny ohrozené chudobou sú deti a mládež, starší ľudia, osoby so zdravotným postihnutím atď. Dôležitý je tiež fakt, že chudoba na Slovensku je determinovaná aj etnickými aspektmi a dotýka sa vo veľkej miere predovšetkým rómskeho obyvateľstva. Redukcia rizika chudoby je jedným zo základných princípov nastavenia legislatívnych opatrení a hľadania východísk pomoci najrizikovejším skupinám obyvateľstva.

Z harmonizovaného štatistického zisťovania vyplýva, že podiel ľudí pod hranicou chudoby z celkovej populácie Slovenska je 11 %. V najväčšom riziku chudoby sú neúplné rodiny s deťmi (26%), rodiny s tri a viac deťmi (26%) a deti a mládež (17%). Pri chudobe je problematickým elementom jej reprodukcia z generácie na generáciu a životy detí sú veľmi významne ovplyvnené okolnosťami života rodičov, akými sú napr. ich vzdelanie a príjem. V prípade starších ľudí vo veku nad 65 rokov je miera rizika chudoby na úrovni 8 % a na základe administratívnych údajov je na Slovensku 376 620 osôb s ťažkým zdravotným postihnutím (1.1.2009). Udržateľné zníženie chudoby a odstránenie sociálneho vylúčenia SR zabezpečuje opatreniami, z ktorých sa za kľúčové považuje zabezpečenie podpory z príjmu, podpory prístupu k zamestnaniu, vzdelávaniu a integrácii na trh práce, prístupu k verejným službám a rozvoj ľudského kapitálu, a to tak samotných jedincov a skupín sociálne vylúčených alebo ohrozených sociálnym vylúčením, ako aj tvorcov politik a poskytovateľov služieb. Politiky aktívnej inklúzie môžu významne posilniť nielen presadzovanie sociálneho začlenenia najviac znevýhodnených osôb a ich integráciu na trhu práce, ale súčasne s tým môžu pomôcť znížiť aj rodové nerovnosti.

Základným cieľom sociálnej politiky Slovenskej republiky je utvárať pre obyvateľov taký legislatívny a inštitucionálny rámec a prijímať a realizovať také opatrenia, ktoré zabezpečia udržanie a rozvoj ľudských, hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv a zdrojov smerujúcich k zabezpečeniu dôstojnej životnej úrovne každého človeka, podpore rodovej rovnosti, zabezpečeniu rovnosti príležitostí a eliminácii akejkoľvek formy diskriminácie. Za hlavné prioritné ciele na dosiahnutie predchádzaniu a odstraňovaniu chudoby a sociálneho vylúčenia na Slovensku pre obdobie 2008 až 2010, ktoré nadväzuje na predchádzajúce obdobie 2006 – 2008, Slovenská republika naďalej považuje :

- zredukovať chudobu detí a riešiť medzigeneračnú reprodukciu chudoby preventívnymi opatreniami a podporou rodín s deťmi,
- zvýšiť začlenenie a bojovať proti diskriminácii zraniteľných skupín obyvateľstva podporou dostupnosti verejných služieb, rozvojom lokálnych riešení a zvyšovaním participácie vylúčených skupín na živote spoločnosti,
- zlepšiť prístup na trh práce a zvýšiť zamestnanosť a zamestnateľnosť znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie a skupín obyvateľstva ohrozených sociálnym vylúčením.

V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že Slovenská republika posilnila a rozšírila opatrenia zamerané na plnenie vyššie uvedených prioritných cieľov aj vzhľadom na zmeny, ktoré nastali v dôsledku svetovej finančnej krízy a hospodárskej krízy. Kľúčovou úlohou naďalej zostáva zabezpečenie komplexného prístupu k tvorbe politik a opatrení sociálnej inklúzie, mainstreaming, t.j. prepojenie rôznych typov politik na úrovni národnej, regionálnej a lokálnej a zabezpečenie šírenia povedomia o problematike chudoby a sociálneho vylúčenia, pričom dôležitou súčasťou týchto aktivít je rozvoj spolupráce, tvorba partnerstiev medzi jednotlivými subjektami na horizontálnej a vertikálnej úrovni.

Tento Národný program podporuje koordinované plnenie uvedených opatrení v oblasti účinného boja proti chudobe na obdobie európskeho roka 2010 a predovšetkým zvyšovanie povedomia v predmetnej oblasti za aktívnej účasti všetkých zainteresovaných strán.

Národný program a komunikačná stratégia

Činnosti európskeho roka sú zamerané na naplnenie jeho cieľov a hlavných zásad, pričom zároveň odrážajú aj naplnenie hlavných prioritných cieľov SR zameraných na odstránenie chudoby a sociálneho vylúčenia. Hlavné ciele európskeho roka sú :

- uznanie práv – uznanie základného práva ľudí žijúcich v chudobe a čeliacich sociálnemu vylúčeniu na to, aby žili dôstojne a aktívne sa zapájali do života spoločnosti. Európsky rok zvýši verejné povedomie o situácii ľudí žijúcich v chudobe, najmä skupín alebo osôb v zraniteľnej situácii, a pomôže podporiť ich účinný prístup k sociálnym, hospodárskym a kultúrnym právam, ako aj k dostatočným zdrojom a kvalitným službám. Európsky rok tiež pomôže v boji proti stereotypom a poznačeniu;
- zdieľaná zodpovednosť a účasť - posilňovanie účasti verejnosti v súvislosti s politikami a opatreniami v oblasti sociálneho začlenenia a zdôrazňovania kolektívnej a individuálnej zodpovednosti v boji proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu, ako aj významu propagácie a podpory dobrovoľných činností. Európsky rok podporí zapojenie verejných a súkromných aktérov okrem iného aj prostredníctvom proaktívnych partnerstiev. Posilní povedomie a záväzok a vytvorí príležitosti, aby mohli prispievať všetci občania, najmä ľudia s priamou alebo nepriamou skúsenosťou s chudobou;
- súdržnosť – presadzovanie súdržnejšej spoločnosti prostredníctvom zvyšovania povedomia verejnosti o tom, aké výhody pre všetkých má spoločnosť, v ktorej sa odstráni chudoba, umožňuje spravodlivé rozdelenie a nikto nežije na jej okraji. Európsky rok podporí spoločnosť, ktorá udržiava a rozvíja kvalitu života vrátane kvality zručností a zamestnania, sociálny blahobyt vrátane kvality zručností a zamestnania, sociálny blahobyt vrátane blahobytu detí a rovnaké príležitosti pre všetkých. Navyše zabezpečí trvalo udržateľný rozvoj a solidaritu medzi generáciami a v rámci generácií a koherentnosť politik s akciami Európskej únie na celom svete;
- záväzok a konkrétne opatrenia – opakované zdôrazňovanie silného politického záväzku Európskej únie a členských štátov rozhodujúcim spôsobom vplývať na odstraňovanie chudoby a sociálneho vylúčenia a presadzovanie tohto záväzku a opatrení na všetkých úrovniach riadenia. Európsky rok, ktorý stavia na úspechoch a potenciáli OMK v oblasti sociálnej ochrany a sociálneho začlenenia, posilní politický záväzok predchádzať chudobe a sociálnemu vylúčeniu a bojovať proti nim tým, že sústredí politickú pozornosť a zmobilizuje všetky zainteresované strany a ešte viac podnieti činnosť členských štátov Európskej únie v tejto oblasti.